

Evangelii concludi nequit quod Joseph et Maria postea carnaliter convenerint.

Obj. 2°: De Josepho dicitur: *Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum*. Ergo post partum eam cognovit.

Resp. Neg. conse^r. Nam inde tantum sequitur quod usque ad partum non cognoverit. Sic, Matth. 28, dicit Christus: *Ego vobis sum omnis dies, usque ad consummationem seculi*. Numquid postea non amplius erit nobiscum? 4 Cor. 15, v. 25: *Oportet Christum regnare, donec ponat iniⁿⁱcios sub pedibus*. Numquid postea non amplius regnabit? Certè ex hac propositione: Maritus non cognovit uxorem suam, donec mortua est, non rectè inferit quod postea cognoverit. Ergo similiter ex verbis Matthei non inferit quod Joseph postea D. Virginem cognoverit.

Uode S. Hieron. refutans hoc Helvidii argumentum, in cap. Matth., i^o scribit: *Donec, in Scripturā dupliciter potest intelligi; quandoque enim designat certum tempus, secundum illud Galat. 3: Propter transgressionem lex postea est, donec venirent semini cui promiserat. Quandoque vero signat infinitum tempus, secundum illud Psalmi 122: Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misericordia nostra; ex quo non est intelligendum quod post impietatem misericordiam, oculi avventur ad Deum..., et secundum hoc evangelista dicit matrem Dei non esse cognitam à viro usque ad partum; ut multò magis intelligentiam cognitam non fuisse post partum.*

Obj. 3°: Dicitur in sacro texu: *Donec peperit primogenitum; ergo peperit secundogenitum: nam nemo rectè dicitur primus, nisi relativè ad secundum*.

Resp. Neg. conse^r. quia in Scripturis primogenitus dicunt qui natus est ante omnes alios, sive inter omnes alii adhuc nascantur, sive non. Sic Exodi 13, v. 2, praecepit Deus sibi offeri omne primogenitum; atque ibi certè non intelligitur ille qui habeatur secundum aut tertio genitos; nam debebat offeriri in die purificationis matris sae, quâd die certò adhuc non erat secundogenitus; inquit mater tunc scire needum poterat, an esset habitura alios. Item de Hebr. 1, v. 6, Christus vocatur primogenitus Dei Patriis, et tamen non habuit Deus Pater plures filios. Denique, vulgari sermone, cum nascitur filius, dicunt parentes: Ibi est meus primus filius, quavis nondum habeant alios.

CAPUT IV.

Cum exiisse edictum à Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis, Romano imperio subjectus, et vi istud quisque in civitate sua proficeret nomen suum; Maria et Joseph tenuerunt Bethlehem, unde erant oriundi. Ibi nascitur Christus Salvator noster, cuius nativitatem pastoribus, qui circa Bethlehem erant, nuntiaverè angeli. Circumciditum octavo die Christus natus. Luce 2, v. 1 usque ad 21.

QUESTIO PRIMA.

Quo anno natus sit Christus.

De anno, quo Christus Salvator noster ex Maria virginie natus est, varie sunt chronologorum sententiae. Prima sententia asserit Christum esse natum anno

Juliano 40, Cesaris Augusti 39, ac tertio olymp. 193, urbis Rome condite 748, ante æram vulgarem, seu christianam, quinquennio solido, consulibus Lælio Balbo et Antistio Veturè. Hanc sententiam tenent Bellandus, Harduinus, Schelstrate, dissert. 1 Antiq. Ecel., ac aliqui ex istis, qui putant Christum esse baptizatum anno xxiatis sue 30 completo, et 51 inchoato. Secunda sententia referit natalem Christi ad annum proximum, scilicet U. C. 749, Coss. Augusto XII, et Cornelio Sullâ, sive in levitatem annum Julianum 41, Coss. Augusti 40, et quartum olymp. 193. Hanc sententiam propegnant noster Norisius in Genotrophis Pisani, dissert. 2, Natalis Alexander, Gravison et plurimi alii. Tertia sententia dicit Christum esse natum anno Juliani 42. Quarta, anno Juliani 45. Quinta, anno Juliani 44. Sexta, anno Juliani 43. Et denique septima, anno Juliani 46. Antequam vero in hac opinione varietate statuamus, quenam sententia sit plausibilior, seu probabilior, quedam observationes pro infra dendarum intelligentia præmittebuntur. Sit igitur

§ 1. Quidam præmittentur.

Nota 1° quod duplex à chronologis soleat distinguere natale Christi; unum quod appellatur *Dionysianum, vel vulgare*; aliud quod dicitur *verum, seu proprium*. Natale Christi Dionysianum, seu vulgare consignari solet anno Juliani 45, Coss. Augusti 44. Vocatur *Dionysianum*, quia auctor illius est *Dionysius abbas Romanus, cognomento Exiguus*, qui *Probo consule cylcum suum paschalem contexit, omissione profano calculo, numerare coepit a Christi nativitate*. Hanc epocham, à Dionysio primū inventam, sequitur Ecclesia Romana in breviario, et iuxta hanc ethim modi computatum annum ad Nativitatem Christi 4756 (1). Unde et hic computus vocatur *ara communis, seu vulgaris*. Liebt autem vulgare poterit Christum natum esse anno 44 imperii Augusti; tamen chronologi penè omnes id negant, et computum Dionysianum erroris annis amissi 27, perentur ad consultandum M. Agrippam, et Caninum Gallo, et duplice nota, Fastorum scilicet, et captae à Pompeiis Jerosolymæ, constat hanc a Sosio et Herode fuisse occupatam anno 717 urbis Roma. His præmissis, sit

fuit illi Judeæ regnum. Ita refert Josephus, lib. 14 Antiq., cap. 26, de Herode dicens: *Ille regum fastigium adeptus est olympiade 184, Cato Domitio Calvinio iterum, et Caio Asinio Pollio consulibus. Perspicuum est autem consulatum Calvini et Asini concurrere cum anno Augusti Imperatoris quinto, et U. C. 714, nullo chronologorum in hoc dissidente; ergo, etc.*

Secunda regni Herodis epocha figenda est in anno quo captis à Sosio et Herode Jerosolymis, atque interfecto Antigono, ipse Herodes rerum potitus est. Et quamvis non omnino certum sit quo anno hoc contingit, verisimilius tamē est contigisse anno U. C. 717, Coss. Agrrippa et Gallo; siquidem Josephus, lib. 14 Antiq., cap. 28, illi accidisse Jerosolymorum cladem M. Agrippa et Caninum Gallo consulibus, olympiade 183, mense tertio, jejuniū solemnitate, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata à Pompeio Judæa calamitate; nam et eodem die ab illo cante septem et viginti annos Hierosolyma capta fuerat. Consulatium Agrrippa et Gallo incidebat in annum U. C. 717, communstantur Fasti. Captam à Pompeio Jerosolymam Coss. M. Ciccone et Antonio, id est, anno Roma 691, narrat Dio, lib. 56. Hinc igitur computatis annis 27, perentur ad consultandum M. Agrippam, et Caninum Gallo, et duplice nota, Fastorum scilicet, et captae à Pompeiis Jerosolymæ, constat hanc Archelaum, omni pecunia mutata, in exilium missum Vietnam in Gallia civitatem. Itac vero Archelaus exaratorum, teste Dionis, lib. 53, contigil anno imperii Augusti 50, quo Roma consules erant M. Aemilius Lepidus, et L. Arruntius. Jam vero si ex annis 50 imperii Augusti 10 eximus annos, per quos Archelaus statim ab obitu Herodis regnavit in Judeæ, invenies Archelaum in Judeæ regnare cepisse anno 44 imperii Augusti; ac consequenter Herodem cedens anno mortuum fuisse. Similiter, si ex annis 50 imperii Augusti 9 semoveas annos, per quos Archelaus fuit ethnarcha Judeæ, invenies Archelaum fuisse ab imperatore Augusto ethnarcham Judeæ constitutum anno 42 imperii Augusti, id est, anno jam elapsa ab obitu patrii sui Herodis. Ex quo evidenter sequitur Herodem obiisse anno 41 imperii Augusti, seu anno quadragessimo secundo Juliani, et U. C. 750. Ac proinde satis clarum videtur quod nec isto anno natus sit Christus. Itaque

Prob. 1° ex Josepho, qui, ut fatetur Eusebius, in hac materia est testis probatissime fidei, eique inter omnes quod Herodus historiam scripserunt, parum deferunt. Ille autem lib. 14 Antiq., cap. 10, de Herode ita scribit: *Quinto post occisionem Antipatrum die vitam finivit, cum regidisset post interficium Antigonum annos triginta quatuor, postquam autem rex à Romanis creatus fuerat, triginta septem. Idem habet lib. 1 de Belo Judaico, cap. ult. Porro Herodes, sicut supra observavimus, regnum Judeæ à Romanis obtinuit anno quinto imperii Augusti, seu anno U. C. 714; et vice Herodes Antigonum tribus annis postquam à Romanis regnum Judeæ obtinisset, hoc est, anno octavo imperii Augusti, seu anno U. C. 717. Si igitur anno quinto imperii Augusti, quo Herodes in Judeæ regnare cepit, addas annos 57 (incluso tamen, in hoc 37 annorum numero), imperii Augusti anno quinto, hoc quinque anno regnare*

cepit Herodes) incides in annum 44 imperii Augusti, et in annum U. C. 750, quo anno mortuus est Herodes. Similiter, si anno octavo imperii Augusti, quo Herodes, devicto Antigono, solus in Judeæ regnum obtinuit, addas 54 annos (incluso rursus, in hoc 54 annorum numero, imperii Augusti anno octavo, quo anno Herodes devicit Antigonum) incides tūdem in annum 41 imperii Augusti. Ergo ex Josepho satis clarum est quod Herodes mortuus sit anno 44 imperii Augusti.

Prob. 2°: Archelaus septem diebus post obitum patris a Herodis regnare cepit in Judeæ, ut refert Josephus, lib. 17 Antiq., cap. 10; sed anno sequenti accusatus coram Augusto, quod illo inscio regnum patris occupasset, *Cæsar*, ut dicit Josephus, lib. 17 Antiq., cap. 15, *Archelaum non regem declarat, sed dimidiat parte ditionis, que Herodis fuerat, ei concessa, ethnarcham eum constituit*. Scribit autem idem Josephus ibidem cap. 15, quod *decimo anno principatus Archelai (computando illius principatus exordium ab obitu Herodis patris eius) vel, ut lib. 2 de Belo Judaico, cap. 6, Josephus dicit, non principatus sui anno illius videlicet principatus exordium computando ab uno anno post mortem Herodis, quando Augustus dimidiat partem ditionis paterna ei concessit) omnes proceres tam Judæi quam Samaritanit, tyrannidem Archelai agrè ferentes, eum apud imperatorem Augustum denou accuserent; et quod tune Augustus Archelaum, omni pecunia mutata, in exilium missum Vietnam in Gallia civitatem. Itac vero Archelaus exaratorum, teste Dionis, lib. 53, contigil anno imperii Augusti 50, quo Roma consules erant M. Aemilius Lepidus, et L. Arruntius. Jam vero si ex annis 50 imperii Augusti 10 eximus annos, per quos Archelaus statim ab obitu Herodis regnavit in Judeæ, invenies Archelaum in Judeæ regnare cepisse anno 44 imperii Augusti; ac consequenter Herodem cedens anno mortuum fuisse. Similiter, si ex annis 50 imperii Augusti 9 semoveas annos, per quos Archelaus fuit ethnarcha Judeæ, invenies Archelaum fuisse ab imperatore Augusto ethnarcham Judeæ constitutum anno 42 imperii Augusti, id est, anno jam elapsa ab obitu patrii sui Herodis. Ex quo evidenter sequitur Herodem obiisse anno 41 imperii Augusti, seu anno quadragessimo secundo Juliani, et U. C. 750. Ac proinde satis clarum videtur quod nec isto anno natus sit Christus. Itaque*

Prob. 3°: Christus natus est anno U. C. 749, olymp. 193 anno 4, Coss. Augusto XII, et Sullâ, anno Juliani 41, Cesaris Augusti 40, regni Herodis 56, quadrigessimo integrō ante æram vulgarem.

Prob. 4° quia haec sententia optimè convenit cum historiis sacris et profanis, quod nulli alteri congruit. Etenim hoc anno pax fuit in universo orbe, ut fatetur omnes; et Jani templum Romæ, quod tempore belli aperiebatur, et tempore pacis claudiebatur, etiam hoc anno ab Augusto clausum fuit. Deinde hoc anno quoque Iudei se plener Herodis imperio submisserunt, præstis fidelitatis iuramento.

Prob. 4°: quia natus Christi integrō fere anno, vel aliquot saltem mensibus morte Herodis antecessit;

atqui ille mortuus est anno Julianu 42; ergo, etc.

Prob. 5^a qui Christus, ut infra, cap. 7, monstratur, baptizatus est anno etatis sue trigesimo inente, anno U. C. 779, anno Julianu 71. Atqui si ab hoc anno per 50 annos retrocedas, incides in annum U. C. 749, et in annum Julianum 41. Ergo hoc anno consignanda est dies natus Christi.

Quo autem anno mundi natus sit Christus, validè incertum est, cùd quòd in computandis annis mundi, qui à fine diluvii usque ad nativitatem Christi effluerunt, nullum adhuc hodiecum inter se discrepant chronologi. Interim juxta sententiam eorum qui sustinent Abraham esse natum anno 150 patris sui, et simul etiam tenent annos servitum, bellorum, etc., includi in annis iudicium, à mundo condito usque ad nativitatem Christi videtur circiter, seu salvo justo, effluxisse spatium 4000 annorum.

Solventur argumenta.

Obj. 1^a: Ecclesia Romana in suo Martyrologio uitar àrā Dionysianā seu vulgarī; siquidem juxta Chronologam Eusebii legit Christum natum esse olymp. 194. Atqui juxta resolutionem supra datam natus fuit anno olymp. 195; ergo nostra sententia non videtur conformis menti Ecclesie.

Resp. Disting. maj. Utitur àrā Dionysianā, tanquam à pluribus sano usui receptā, ut se commun temporum usui accommodet; concedo maj. Utitur hāc àrā, quasi candem approbet; nego maj. Sie et Martyrologium sequitur chronologiam versionis septuaginta Interpretum, dum dominicanū Nativitatē annuntiant dicit Christum natum esse anno à creatione mundi 3199, à diluvio 2957, quam tamen numeridian rationem nullus communiter admittit. Vide que de chronologīa versionis Septuaginta dicta sunt alibi.

Obj. 2^a: In vetustis consulni Fastis, ad annum U. C. 754, scriptum est: *Hoc cons. Christus natus est VII kal. jan. tan. XV.* Ergo Christus natus est anno Julianu 46.

Resp. Neg. conseq. et ad veria objecta dico ea verisimilius ab aliquibus in codice Fastorum addita esse ad commandamentum aram Dionysianum: nam anno U. C. 782 ibidem signatur Passio Christi. Jam vero si Christus natus fuisset anno U. C. 754, sequeretur quod passus esset anno etatis sue vigesimo octavo; siquidem ab anno 754 usque ad annum 782 sunt anni duntaxat 28. Atqui hoc ultimum certi sum est; ergo, etc.

Obj. 3^a: Ideo dicimus Christum natum anno Julianu 41, quia Herodes juxta calculum Josephi mortuus est anno Julianu 42. Atqui hoc non videtur verum; ergo, etc.

Prob. min. Quia 57 anni regni Herodis non debent computari ab anno 5 Augusti, sed ab anno 14, quo in pugna Actiaci Augustus devicit Marcum Antonium: nam cùm Herodes, Antonii amicus, et ab ipso ad regnum Judeæ promotus, audiisset Augustum omnia acta Antonii rescidiisse; ut regnum retineret, Augustus Rhodi degentem convenient, et coram ipso diadema suum depositus; quod videns Augustus, ipsi dia-

dema ei regnum reddidit, ut habet Josephus, lib. 15 Antiq., cap. 10. Ideoque Herodes ab hoc anno decimo quarto imperii Augusti annos regni sui compare coepit.

Resp. Salvā auctoritate Baronii, cuius est hoc argumentum, id non esse nisi meram conjecturam, quod Herodes ab illo anno incopisset computare annos regni sui. Nam in primis ostendi nequit Augustum omnia acta Antonii rescidiisse. Deinde etiam resci- disset, non tamen Herodes regno excidiisset; nam non ab Antonio solo, sed ab Antonio et Augusto senati Romano commendatus, à senatu ipso regnum acceptit, ut habet Josephus, lib. 14 Antiq., cap. 26. Denique falsum est quod Herodes, ut Augusti amicitiam obtinet, regno renuntiaverit; nam teste Josepho, lib. 15 Antiq., cap. 10, « Herodes proprorat Rho- dum ut illi Casari occurserit. Quod postquam ap- pulit, posito tantum diademe, de cetero apparatu regio nihil mutavit; admissusque ad colloquium, tum maximè ostendit animi sui magnitudinem, ne- que ad supplications (ut in tali fortunā nos est) versus, neque preces adhibens, quasi rogando ve- niam, sed faci sui rationem reddens intrepide. »

Obj. 4^a: Computus Josephi circa annos Herodis non subsistit; ergo.

Prob. ant., quia lib. 14 Antiq., cap. 47, dicit quod Antipater filio suo Herodi curandam dederit Galileam, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum 15, additio id contigisse 7 annis antequā Herodes fuisset à Romanis factus rex Judeæ. Deinde, lib. 17 Antiq., c. 8, dicit Herodem mortuum esse circa annum etatis sue 70; ergo vel errat Josephus, vel Herodes diutius regnavit quam 37 annis. Nam 15, 7 et 57 faciunt tantum 59; adeoque Herodes regnavit annis 47 completis.

Resp. Mendum irreppisse in textum Gracum Josephi, et non esse legendum a, id est, 45, sed xi, id est, 25. Quia, ut observat Usserus, primi scriptores vita Herodis, Ptolomeus et Nicolaus Damascenus, ex quibus Josephus suam historiam desumptis, scribunt Herodem fuisse 25 annorum, dum pater illi tradidit Galileam curandam. Et certè praeclarā facinora bellica, quæ juxta Josephum Herodes tunc gesisti, non cadunt in juvenem 15 annorum.

Mendum in textum Josephi irreppisse, noster Norisius in Cenotaphiis dissert. 2, cap. 6, etiam inde demonstrat quod Herodes anno U. C. 687 jam viveret, cùm proximo anno um̄ cum fratre Phœrō, qui Herode erat major natu, datus sit ab Antipatro, obes Aretæ regi Arabum. Herodes igitur anno U. C. 707, quando illi commissa est Galilea jam annum vigesimum excesserat. Ideoque in textu Josephi 25, non 15, legendum est.

Obj. 5^a: Christus natus est illo anno quo exiit editum à Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis; atqui illa descriptio facta est anno 42 Augusti, adeoque anno Julianu 43, ut habet Eusebius in Chronico; ergo, etc.

Resp. Neg. min. Hæc enim descriptio incipit

anno 57 imperii Augusti: nam teste Suetonio in Octa- vio, cap. 82, Augustus tertio fecit descriptionem: 1^a anno 17 sui imperii, 2^a anno 37, et 3^a anno 57 et ultimo vite sue; ut manifestè habetur in Compendio vite sue quod ipsum Augustus scripsit, quodque inventum fuit apud suburbium Ancyra, et quidam Gi- silentius Busbequius, à Turcis eruptum, in Europam detulit, ut refert Casaubonus; quod deinde ab Andreæ Scotto, Lipsi, Gruterio, et aliis doctissimis vi- ris publicatum fuit.

Itaque anno 57 imperii Augusti sui Augustus censum egit, misericordie Cyriūnum, seu Quiriniū, cum plena et extraordinaria potestate in Syria etiam Orientis provincias, ut populi censum ageret, quem etiam Cyri- nus eodem anno incepit; sed cum Homonadenses, populi Cilicia, rebellarunt, coactus est censum inter- mittere; prout habet Tacitus, lib. 5 Annalium, ubi scribit Quiriniū, mox expugnat per Ciliciam Homo- nadensem castellis, insignia triumphi fuisse adeptum. Idem de Quiriniū testatur Strabo lib. 12, ubi, ut refert Lipsius in Commentariis ad Annales Taciti, haec habet: *Homonadenses autem Quiriniū fama expugnat, quatuor milia virorum cepit, et in vicinas urbes distribuit, regione spoliata omni juveniles illi ergo census, seu haec populi descriptio incepit fuit à Cyriano anno 57 imperii Augusti, sed cùm propter Homonadenses intermissa fuisse, postea a Sento Saturnino, tunc temporis praeside Syria, fuit continuata, et tandem absoluta est anno 40 imperii Augusti à Quintilio Varo, qui in Syria praefectus successit Sento Saturnino; atque haec anno, quo absolute est descriptio, natus est Christus Dominus.*

Inst. 2^a: Edictum illud ut describeretur universus orbis, Romano imperio subjectus, non exiit anno 57 imperii Augusti, sed tantum anno 40; siquidem exiit eo tempore quo natus est Joannes Baptista; ut claret patet ex verbis S. Lucas, dicens: *Factum est autem in diebus illis, exiit edictum à Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis.* Etenim z., in diebus illis, referunt ad illud, de quo immediatè ante mentionem fecerat evangelista: atqui immediatè ante fecerat mentionem de nativitate Joannis Baptiste; ergo, etc. Ac proinde descriptio, de quā agit S. Lucas, non est illa qua à Cyriano facta est anno 57 Augusti.

Resp. Disting. assumpt. Edictum illud non exiit in Judeæ anno 57 Augusti; concedo: non exiit illo anno in Syria; nego assumptum; ac conformiter ad ea que supra observata sunt, dico, Cyriūnum inchoasse quidem hanc descriptionem, sed hullo cum Homonadensis occupatum non perfecisse, perficiendam tamen suo nomine commissee Sento Saturnino, et deinde Quintilio Varo, à quo Joseph et Maria in Bethelehem descripti sunt. Sensus igitur verborum S. Lucas videtur esse hic: *Edictum à Cesare Augusto editum ut describeretur universus orbis, Romano imperio subjectus, in Judeæ exiit seu promulgatum fuit in diebus, seu circa tempus istud, quo natus est Joannes Baptista.*

Obj. 6^a: Tertulli, lib. 4 contra Marcionem, cap. 19, ait censum qui paululum precessit nativitatem Christi, peractus fuisse sub Sento Saturnino; atqui Sento Saturninus non erat praeses Syria anno 40 Augusti, ut noster Norisius, dissent. 2 de Epochis Syro- Macedoniam claret probat, et ostendit ex variis numeris, et maximè ex illo qui asservatur Florentio in sermis marchionis Francisci Richardi; ergo Christus non est natus anno 40 Augusti, seu 41 Julianu. Deinde auctoritas Tertulliani non est hic tanti mo-

resp. ex loco objecto non satis constare utrum ita docet Tertullianus, neque; siquidem tantum dicit: *Census constat actos sub Augusto, nunc in Judeæ per Senthum Saturninum.* Atqui ex illis verbis non sequitur census fuisse ab ipso absoluto, sed tantum continuato; aut etiam ab ipso incepto in Judeæ, quos mox successor eius Quintilius Varo omnino absorvit. Deinde auctoritas Tertulliani non est hic tanti mo-

menti, ut ab illo non possimus recedere, ut docent Norisius in Cenotaphiis Pisaniis, et Bernardus Lamy in Apparatu chronologico.

Obj. 7°: S. Hieron. docet Christum esse natum anno 41 Augusti; nam in cap. 2 Isaiae ita scribit: *Veteres revolvamus historias, et inventemus usque ad viginem octavum annum Caesaris Augusti, cuius quadragesima primo anno Christus natus est in Iudea, in toto orbe terrarum fuisse discordiam.*

Resp. Neg. assumpt. Quia loco citato videtur S. Hieron. annum quadragésimum primum Augusti inchoare a primo Ianuarii, 8 diebus post nativitatem Christi; ac proinde si per 8 dies retrocedamus usque ad 25 decembrii, quā die natus est Christus, inventemus ipsum natum circa finem anni 40 Caesaris Augusti.

QUESTIO II.

Quo mense et die natus sit Christus.

Resp. dico: Christus natus est vigesimā quintā decembribus.

Probatur, quia haec est constans et perpetua traditio Romane Ecclesie. Undeuctor Constitit. Apostol., lib. 5, cap. 15; *Die festos custodite, fratres, in primis natalem, qui celebratur à nobis die vigesimā quintā decimi mensis.* Vetusissimum manuscriptum regione laudatum ibidem à Cotelerio habet: *Scihi debet quid Annuntiatio facta est die martii viginis quintā, Nautilus vero, die viginis quintā decembri.*

Eadem traditionem cito, et producit S. P. Aug., psal. 152, dicens: *Ille (nempe Joannes Baptista) natus est, sicut tradit Ecclesia, octavo kalendas Julias, cum iam incipiunt mīni dies; Dominus autem natus est octavo kalendas januarias, quando jam dies incipiunt crescere.* Item lib. 4 de Trinit., cap. 5: *Natus autem traditur octavo kalendas januarias.* Idem habet Noviphorus, lib. 1, cap. 12, et lib. 2, cap. 3, et Orosius, lib. 7, cap. 2.

Obj. 1°: S. Epiphanius heresi 51 dicit: *Nato ipso circa januarium mensem, hoc est, ante octavum idūm januarii, que est quinta januarii mēsis secundūdū Rōmanos.*

Resp. Praterquā quid S. Epiphanius non dicat ipsum esse natum die quinā Januarii, sed ante quinā, Gracios Patres non ita praeceps assignāssemus die natūlū Domini, quia festū illud per totam Ecclesiam Graecam non celebrabatur generaliter, sed tantum in quibusdam ecclesiis; nam, teste Cassiano, collat. 10, c. 2, in *Egypto* celebrabant illud festū die sextā Januarii simul cum Epiphaniā.

Clemens Alexandrinus, lib. 4 Stromat., dicit: *Sunt, quā curiosissimā natali Domini non solum annum, sed etiam diem addūt, quem dicens viginem octavum annum Augusti, in viginem quinā pachon;* id est, viginem quinā maii. Et iterū ibidem: *Dicunt aliqui, Christus natus esse viginem quartā, vel viginem quinā pharmutū,* id est, aprilis. Ex quibus constat illos nihil certi desuper habuisse.

Celebrarunt ergo aliquę ecclesia Graeca: olim festum Epiphanius quinā vel sextā Januarii, et inde putarunt aliqui, tunc etiam celebrari natalem Domini. Unde S. Hieron., in e. 4 Ezechiel., dicit: *Quintum diem mensis (januarii) adjungit, ut significet baptismum, in quo operi sunt Christo colti, et Epiphanius dicit hucusque venerabilis est, non, ut quidam patenti, natalis in carne.*

Obj. 2°: Dūm natus est Christus, pastores vigilant; atqui non vigilant in mediā hyeme; ergo, etc.

Resp. Disting. min. In quibusdam regionibus concedo: in aliis, et praesertim calidis, ac ubi greges ovium sunt abundantes, ut in Palestina; nego min. Quinimō affirmit Casaubonus, exercit. 2 in Baronium, § 7, in editione Londinensi, quod in Anglia vacca manente sub dio omni anni tempore.

CAPUT V.

Christo nato, mox stella Magis in Oriente apparet, qui coelesti indicio obsequentes, pervenerunt Jerosolymam; quorum aduentu Herodes, et cum illo ursi perturbatur. Interim, praecante stellā, Bethlehem venerunt, ubi invenerunt puerum cum Mariā matre eius, eumque procumbentes adoraverunt, et munera quæ attulerant ei obtulerunt, aurum videlicet, thus et myrram; et deinde admonti in somnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Matth., cap. 2, à vers. 1 usque ad 12.

QUESTIO PRIMA.

Quandonam advenierint Magi.

Resp. et dico 1°: Magi non advenierunt Jerosolymam biennio post Nativitatem Christi, ut vult S. Epiphanius, heresi 51.

Prob. 1°: Quia venerunt vivente Herode; atqui Herodes non visit biennio post nativitatem Christi, ut constat ex quest. 1, cap. preceed. Ergo, etc.

Prob. 2° ex S. Hieron., epist. 18, et S. P. Aug., serm. 1 de Epiphaniā, qui asserunt Christum à Magis adoratum in cunis, seu presepio jacente. Et serm. 2 de Epiphaniā, rursus ita loquitur S. Aug.: *Puer abscondebat in stabulo, et agnoscebat in celo agnitus in celo manifestaretur in stabulo.* Similiter etiam loquitur S. Fulgentius, serm. 3 de Epiphaniā: *Portabatur ut parvulus, adorabatur ut Deus; vilius in pavnis, pretiosus in stellis; puer in presepio, immensus in celo.* Ergo nondum habebat annum secundum atatis.

Dics: Math. 2, v. 16, dicitur quid Herodes jussit occidi infantes à bimatu et infra, secundum tempus quod exquisierat à Magis. Atqui non est verisimile Herodem jussisse bimos occidi pueros, nisi ab ortu stellae usque ad adventum Magorum non præterissent duo circiter anni; ergo, etc.

Resp. Neg. min. ac dico cum S. Chrysost., hom. 7 in cap. 2 Math. « Quod si à biennio et infra Herodem dicitur, id pueros interficerit, non mireris; siquidem convenient in comedere tyrannum pavor et furor, pro-

abundantia cautionis et licetū persecutionis, majus etiam tempus inclusit, ne quis profecto ejus attinet, et fortè is potissimum, proper quem alii interruntur, effugiat. » Id est, Herodes, ne amitteret quem quererbat, jussit occidi natos etiam ante apparitionem stellae.

Itaque et secundum tempus, etc., non debet referri ad → à bimatu, sed ad → à infra, ut exponit Jansonius; ita sensus sit: *Jussit occidi infra biennium natos secundum tempus, sive usque ad illud tempus quod exquisierat à Magis;* et etiam à bimatu, no ille quem quererbat, evaderet; quia ignorabat an stella præcisè apparuisset in nativitate Christi, un fortè serius, seu post ejus nativitatem.

Inst.: Herodes non poterat occidere illos infantes, nisi prius habuit licentia ab imperatore Augusto, ut patet ex eo, quid juxta Josephum, lib. 17 Antiqu., cap. 9, non poterit occidere filium suum Antipatrum, nisi prius obtinat licentia Romani; atqui ad hanc obtinendam requirebatur facile integer annus, cùm tum non essent angari, vulgo poste; ergo non potuit occidere infantes ante annum secundum Christi.

Resp. Neg. maj. Nam quid debuerit habere licentiam Caesaris ad occidendum filium Antipatrum, id est, quia Antipater ante accusatus fuerat à patre coram Quintilio Varo, preside Romano, ut testator Josephus, lib. Antiqu., c. 4 et 7; adéoque causa Antipatris erat ad iudicium Cesaris data, et ipse attentati parricidii convictus; sed causa impotentium non fuit ad forum judiciale data, sed sola Herodis crudelitate peracta.

Quod autem Herodes non indigerit auctoritate Caesaris ad aliquos occidendum, patet ex pluribus locis Josephi, et ex loco citato, ubi narrat Herodem præciosum Judeorum, sine causa conclusus tenuisse in aliquā domo, et mandasse sorori sue, ut immediatē post mortem ejus juberet illos omnes occidit, vel inconsid domo omnes comburi, ut sic Judei lugerent post mortem ejus.

Patet etiam ex Macrobo, qui, lib. 2 Saturnalium, c. 4, narrat Augustum audivisse Herodem occidisse filios suos, quos ex Mariam Iudea suscepserat, et deinde dixisse: *Mallem esse porcus Herodis, quām filius;* quia nempe Judei porcos non occidebant.

Dico 2° Magi venerunt ante purificationem.

Prob. 1° quia si venissent post purificationem, non inventissent Christum in Bethlehem; nam post purificationem non redierunt in Bethlehem, sed in Nazareth, ut patet ex S. Lucā, qui c. 2, v. 39, dicit: *Et ut perficerent omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam, in civitatem suam Nazareth.* Atqui tamen Magi inventerunt Christum in Bethlehem, ut patet ex Evangelio; ergo, etc.

Dics: Verba S. Luce non sunt intelligenda, quasi immediet post purificationem reversi essent in Nazareth; nam certò mediabat fuga in *Egyptum*; ergo intelligenda sunt quod mediante redditu in Beth-

lehem, et fuga in *Egyptum*, tandem reversi sint in Nazareth.

Resp. Quid equidem verba S. Luca evincant quid post purificationem non amplius habiterent in Bethlehem, sed in Nazareth. Etenim si rediissent iterum in Bethlehem, non videtur S. Lucas potuisse justo ordine scribere quā occasione ivissent primō in Bethlehem, et deinde post purificationem matris rediissent ad suam civitatem. Deinde ob quam causam rediissent in Bethlehem pauperes homines, in diversorū, cūm in Nazareth haberent domum propriam, aut saltem suum fixum habitatorem, ibique suis cives haberent, pro quibus solebant laborare? Dicendum igitur videtur, Mariam et Josephum diem purificationis Jerosolymis in divinis laudibus peregrisse, et meditatos fuisse postridē redire in Nazareth; sed cādem nocte angelum monisse Josephum, ut ex Jerusalem rectā fugeret in *Egyptum*.

Prob. 2°: Si Magi post purificationem tantam advenissent non fuisset Herodes animo turbatus, quando Magi Jerosolymis Christi seu novi regis nativitatem nuntiarunt, nec convocasset sacerdos, et legislos, ut nosceret locum, in quo novus rex resu Menses nasciturus erat; siquidem Herodes jam omnia ista perspecta habuisset ex his quæ in die purifications contigerant, videlicet ex predicationib⁹ Anne et Simonis: nam hec prædictiones, cūm essent publice, et coram fana in dies percrebresceret, Herodem nequam latere potuissent.

Soleuator argumenta.

Obj. 1°: Si Magi venissent ante purificationem, D. Virgo haud dubit in die purificationis suæ obulisset agnum: nam habuisset sufficiens aurum, scilicet à Magis oblatum, ut eundem sibi comparare. Atqui tamen non obtulit agnum, sed tantum duas tortures, aut duos pullos columbarium, quæ oblatio iuxta legem Levit. 42 erat tantum pro pauperibus; ergo Magi non videtur venisse ante purificationem.

Resp. Neg. maj. Nam cū juncta communem omnium auctorum sententiam D. Virgo non fuerit ista lege comprehensa, sed tantum se ei subiecere, obtulit quod voluit. Cum igitur aliunde, seu iuxta conditionem statū sui esset pauper, etiam tantummodo hostiam pauperum offere voluit. Unde in hoc facto laudanda est mira D. Virginis modestia, utpote quia pauper erat, iudicavit haudquādam decere ex Magorum oblatione agnum sibi comparare, et more divitum hostiam offerre; ab omni quippe fastu ostentatione erat aliena, nec mutare conditionem illi erat animus, quam sciebat Dei Filius placuisse. Deinde aurum illud jam erat oblatum Deo, scilicet Christo; adéoque non poterat Maria, emendo agnum, illud quasi denuo ipsi offere.

Obj. 2°: Epiphanius, heresi 53, dicit de Magis: « Non inventerunt Mariam in speluncā, ubi peperit, sed ut Evangelium habet: Deducerat, inquit, ipsos et stellā usque ad locum, ubi erat puer, et ingressi in domum inventerunt puerum cum Mariā, non amplius in pueris, non amplius in speluncā, sed in domo; ut cognosceretur veritatis certitudo, et tem-

¶ poris duorum annorum spatium, ex quo natus est, donec accesserunt Magi. Ergo venerunt dum post purificationem.

Resp. Alios Patres in hoc S. Epiphanius esse contrarios: quod enim Christus fuerit a Magis adoratus in eodem loco in quo fuit natus, sustinet SS. Hieron., Aug. et Fulgentius supra citati, item S. Chrysost., hom. 6 in Matth., Gregorius Nyssenus, Orat. de Christi nativitate, et Theodoretus Ancyrenus, de Nativitate.

Ratio etiam S. Epiphanius nihil probat, scilicet, quia, ut Lucas ait, Christus natus, fuit positus in præsepio, ex iuxta Mattheum Magi ipsum invenerunt in domo: nam Hebrei omnes receptaculum vocant domum. Sit Psal. 103, dicitur: *Hereditas domus dux est oritur,* id est, nidos herodii sive ciconiarum, aut alterius avis, qua in excelsis magnum nidum habet, monstrat ipsam viam, seu locum ad quem debet volare. Uode Euthymius, in c. 2 Matth., ita scribit: *Tugurium hic domum appellat... domus enim erat, quod utcumque inhabaveretur.*

Obj. 5^a: Si Magi venissent ante purificationem, Maria non fuisset ausa venire in Jerusalem ad purificationem, quia noverat crudelitatem Herodis.

Resp. Neg. assum. 4^a quia Maria potuit ignorare intentionem Herodis de occidendo pueri. 2^a Quia certò sciebat suum filium esse promissum Messiam, adeoque certissime evasorum manus Herodiu[m], quo cumque modo id fieret. Denique magis periculum subiit manendo in Bethlehem.

Obj. 4^b: Si Magi venerant ante purificationem, et, ut communiter putatur, sextam januarii, Herodes cithibus occidisset innocentibus: nam tam citò quād apprehendit so esse delusum a Magis, mox justis innocentibus occidi. Atque tempore 25 vel 26 dicimus, qui intercesserunt inter sextam januarii et secundam februario, facile vidit se esse delusum; ergo, etc.

Resp. Neg. maj. et min. Nam potuit Herodes cogitare ipsos Magos fuisse deceptos, et præ confusione non fuisse ausus redire Jerosolymam. Deinde, ubi audivit narrari ea que in templo in die purificationis, à Simeone et Anna de puer Jesu dicta erant, tunc primum apprehendit se esse deceptum a Magis, et tunc mox misit satellites in Bethlehem, ut Messiam occiderent. Certè hic completa fuit malitia Iudeorum, quia ipsos ad eo excitavit, ut non solum Magos non comitarentur in Bethlehem, sed ita ut ne quidem cives Bethlehemitici, qui verisimiliter Magos viderant, et causam itineris illorum sciebant, Messiam sumum tanto honore afficerent.

Ad argumentum propositionis S. P. Aug., lib. 2 de Cons. evang., cap. 11, respondet hoc modo: « Omitto te dicere, quot et quantis occupationibus regia curia distendi potui, et per plurimos dies ab illa interfectione vel averti omnino, vel impediri. » Et deinde quod nostram solutionem his verbis: « Hoc dico, postquam nihil Magi Herodi renuntiaverunt, eum credere potuisse, illos fallaci stelle visione deceptos, posteaquam non invenerunt quem natum putavarent, erubuisse ad se redire, atque ita cum

timore depulso, ab inquirendo et persequendo puerο quiescisse. »

Obj. 5^b: Matth. 2, v. 15, dicitur: *Qui cum recessissent (scilicet Magi) ecce angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens: Surge, et accipe puerum, et matrem eius, et fuge in Egyptum.* Ergo Magi non venerunt ante purificationem.

Prob. conseq., quia *ad ecce*, et totus contextus designat, quod mox et consequenter quod immediatè post discessum Magorum, angelus apparuerit Josepho. Jam autem aliunde, v. g., ex Evangelio S. Lucae, stat claram est quod Joseph non fugerit in Egyptum, nisi post purificationem; ergo et Magi videntur tantum venisse post purificationem.

Resp. Neg. conseq., ad cuius probationem dico, quod *ad ecce* non significet, illud de quo dicitur, immediatè post contigisse; alius enim cum hic v. 1 habetur: *Cum natus esset Jesus...* ecce Magi ab Oriente venerantes, etc., sequeretur quod immediatè post nativitatem venerint Jerosolymam, adeoque dicit ante purificationem, quod est pro nobis. Unde S. P. Aug., lib. 2 de Cons. evang., cap. 5, ita scribit: « Quæritur quando fieri potuerunt quæ contextus Mattheus de proficatione in Egyptum, atque inde regressione post Herodis mortem ut jam in civitate Nazareth habitarent, quia eos Lucas, posteaquam perfecerunt in templo circa puerum omnia secundum legem Domini, reversos esse commemorat. Hinc proinde cognoscendum est, quod deinceps ad easter talia valeat, ne similiter moveant animunque conturbent, sic unumquemque evangelistam contextere narrationem suam, ut tanquam nihil prætermittantis series digesta videantur. Tacitis enim quae non vult dicere, quae ea vult dicere, illis quae dicebant adiungit, ut ipsa continuo sequi videantur. Sed et cum alter a dicit que alter tacuit, diligenter ordo consideratur indicat locum ubi ea potuerit a quo prætermissa sunt translire, ut ea que dicere intenderat, ita superioribus copularet, tanquam ipsa nullis interpositis sequerentur. Ac per hoc intelligitur Mattheus, ubi aut somnio admonitus Magos ne credirent ad Herodem, per aliam viam regressos in regionem suam; illuc prætermissemus quia Lucas narravit gesta circa Dominum in templo, et dicta à Simeone et Anna; ubi rursus Lucas prætermissemus digestio in Egyptum, quam narrat Mattheus, tanquam continam contextum regressionem in civitatem Nazareth. Idem argumentum repetit cap. 11, et dissolvit sequentibus verbis: « Cum ergo post purgationem matris ejus in Jerusalem, cum illo venirent, et ea gesta essent in templo que à Luca narrantur, quia verba Simeonis et Annae de illo prophetantium cum copipient ab eis qui audierant, predicari, ad pristinam intentionem revocatura erant regis animum, admonitus per somnum Joseph, cum infante et matre ejus fugit in Egyptum. Deinde vulgatis rebus que in templo facte dictaque fuerant, Herodes se a Magis sensit illas sum, et deinde ad Christi mortem cupiens perve-

nitire, multos infantes, sicut Mattheus narrat, occidit. »

Obj. 6^a: Quod Magi venerint ad Christum sextam januarii, inde tantum probari potest, quod Ecclesia isto die celebret festum Epiphanie; atque ex antiquis celebrationibus festorum non desumuntur firmum argumentum, quo probatur Epiphanius incedisse in sextam januarii; ergo, etc.

Prob. min., quia, ut videre est apud Tillemontium in notis de Jesu Christo, aliqua Ecclesia Graeca Epiphaniam celebrarunt alio anni tempore.

Resp. Neg. min. Nam ex celebrationibus festorum certò probatur aliquid, quando nihil est in contrario, et maximè in hoc casu, quia Ecclesia Romana, que est mater et magistra omnium Ecclesiarum, non tantum Epiphaniam sextam januarii celebravit, sed etiam in istam diem incidisse semper judicavit. Unde quamvis ex particularium Ecclesiarum præ nibil probetur, probatur tamen aliquid ex praxi et traditione totius Ecclesiae, maxime si tandem particularis Ecclesia sequatur proximam Ecclesie universalis.

QUESTIO II.

Ex qua regione venerint Magi.

S. Maximus, serm. de Epiph.; S. Ambros., lib. 2 in Lueam, cap. de Magis; S. Hieron., in cap. 47 Isaiae, et in cap. 2 Danielis, videntur insinuare Magos venisse ex Chaldaea. Et hanc sententiam sequitur Jansenius, cap. 9 sue Concordia.

S. Chrysost., hom. 7 in Matth., S. Basilus, Oratio de Christi Generatione, et S. Isidorus, quos sequitur Maldonatus, existimant eos venisse ex Persia.

Denique communis sententia habet quod venerint ex Arabiā felice; et hanc sententiam secuti sunt antiqui Patres, quos referunt Suarez in 5 p. q. 56, a. 8, disput. 14, sect. 5 de Vita Christi. S. Justinus in dialogo cum Tryphonate scribit: *Quam primus natus est, Magi ex Arabiā profecti adoraverunt eum.* Idem habet Tertul., lib. 5 contra Marcionem, cap. 15, et Cyprianus, serm. de Stellā et Magis: *Nec multo post, inquit, Arabus fines hujus rei notitia penetravit, et incilis Saba præclaris stella lunaris celeste Nunus novis splendoribus indicavit.* Hæc sententia

Prob. 1^a quia psal. 71, v. 10 dicitur: *Reges Arabum et Saba dona adducunt.* Et v. 15: *Dabunt ei deo Arabie.* Atqui quavis S. Basilus, Hieronymus, et S. P. Aug., enarrat, in mox citatum Psalmum, hoc de omnibus regibus adorantibus Christum intelligent predictum; hoc tamen non obstat quoniam in initium hujus adorationis ponatur in regibus Arabiæ: nam quidem sensus litteralis illam regionem determinat et exprimit, et Ecclesia in festo Epiphanie verba maxima citata Magis applicat; inob. etiam SS. Patres videntur Magos includere. Unde S. Hieron., in Psal. 71, citans ista verba: *Reges Tharsis, et insulae, ita scribit: Omne hic mundane imperium, honores et ordines ad Christum Dominum accedere, eique colla submittere, honorunque morum dona referre,* pia.

¶ propheta pronuntiat, quod ex Magorum munib[us] intelligimus inchoatum: ipsi enim gentium, regumque typum tenuisse monstrantur. »

Prob. 2^a quia Magi obtulerunt Domino aurum, thus et myrram; atque certè obtulerunt primarios fructus sue regionis; et Arabia felix, ut omnes admittunt, maximè abundat tribus illis fructibus; ergo, etc.

Prob. 3^a ex prophetâ Balaam, Numer. 24, v. 17: *Orienter stella ex Jacob, etc.*, que propheta permovit Magos ad quadrumentum novum regem; atque hoc propheta notior erat Arabibus quam Chaldeis et Persis, quia Balaam illam edidit in Arabiâ, scilicet quando Balas rex Moabitarum eum conduxerat, ut malediceret Israhelitum; ergo, Hinc S. Hieron., in cap. 15 Isaiae, rursus ita scribit: *Mox provincia est Arabum, in qua fit Balas, filius Beor, qui conduxit arciolum Balaam de Mesopotamia, ut malediceret Israel.*

Solventur argumenta.

Obj. 1^a: Magi venerunt ex oriente: atque Arabia non est orientalis respectu Judeæ, sed australis, et Persia est orientalis; ergo non venerunt ex Arabia, sed ex Persia.

Prob. min., quia regina Saba, que Saba est regio Arabie Felicis, vocatur, Matth. 12, regina Austræ. Undo D. Thom., 5 p., q. 56, a. 7, dicit: *Stella forebat à septentrione in meridiem, ita enim Judeæ jacet ad Persiem, unde Magi venerunt.*

Resp. Neg. min., siquidem Arabia Felix respectu Judeæ est partim australis et partim orientalis. Hoc autem juxta phrasim Scriptura sufficit ut dicantur Magi venisse ex oriente. Nam etiam Chaldei sepe in Scripturam vocantur populi Aquilonis, tametsi respectu Judeæ magis essent ad orientem quam ad aquilonem.

Ad S. Thom. dico illum id non assertivè dicere, sed disputativè: nam nec unum positiū affirmat, nec aliud, ut liquet ex art. 6, ad 5, ubi sic habet: « Hoc dico, si venerint ex extremis partibus orientis. Qui tam tamen dicunt eos venisse de regione propinquâ, unde fuerat Balaam, cujus doctrinae sectatores fuerunt. Dicuntur autem ab oriente venisse, quia terra illa est ad orientalem partem terre Judeo-Crum. »

Obj. 2^a: Quod Magi fuerint Arabes, probatur ex quod Psal. 71 dicatur: *Reges Arabum, etc.* Atqui eodem psalmo dicitur: *Corani illo procident Ethiopæ.* Item: *Reges Tharsis et insulae manera offerent.* Jam vero *Ethiopia longè distat ab Arabiâ*, Tharsis autem est in India orientali; ergo ex illo psalmo non habetur magis fundamentum asserendi eos venisse ex Arabiâ, quam ex India aut *Ethiopiam*.

Resp. Neg. conseq., quia duplex est *Ethiopia*; una in Africa, ex qua non venerunt Magi; altera in Asia, scilicet in regione Madian, ex qua Moyses accepit uxorem suam, que Numer. 12, v. 1, vocatur *Ethiopissa*. Hæc autem Madian erat regio Arabia, et alio nomine tempore etiam vocabatur *Ethiopia*.

Item Tharsis, de quā in psalmō 71, non est Tharsis India orientalis; sed Tharsis ibidem sumitur generaliter pro mari, vel pro aliquo portu maris. Unde S. Hieron., in cap. 2 Isaie dicit: *Alii regiones putant Judæam... melius autem est Tharsis, vel pelagus absolute accipere. Et sic hic sumitur pro sua Persico, cui Arabia est confinis.*

Obj. 3: Saba Arabica Felicis ab urbe Jerosolymitanâ ad minus distat 290 leucis, ut dictum est in c. 40 lib. 5 Regum. Atqui tam longum iter non potuit rex Saba absolvere ante sextam januarii; ergo Magi non venerunt ex Arabiâ Felici.

Ob hanc difficultatem putant aliqui, stellam apparetus à die quo Christus conceperunt est, alii duobus annis ante nativitatem. Unde S. Aug., serm. 7 de Epiphaniâ dicit: *In celo Magi videntes ignotissimam stellam, non ante paucos dies, sed ante ferme biennium, sicut inquirunt Herodi patre fecerunt. Unde à bimatu et infra occidit infantes, secundum tempus, ut scriptum est, quod exquirasat a Magis.*

Verò uitam omnino dicendum est stellam tantum apparetus dum Christus natus est; nam non erat signum Christi nascituri, sed jam nati; alii enim Magi non habouissent certum signum quod jam natus esset, adeoque instituerunt iter suum incerti an jam natus esset, an post aliquot annos nascituru. Deinde Magi dicunt: *ubi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus enim stellam ejus in oriente. Ergo supponebant illum jam natum.*

Sermo ille septimus de Epiphaniâ, sicut et sextus, non est S. P. Augustini, sed cuiusdam nugatoris. Unde Benedictini congregationis S. Mauri, novissimi operum S. Aug. editores (1) ad sermones 151, inter apocryphos ad appendicem rejectos, sic de isto sermone loquuntur: *In appendice nunc primum collatorum. Lovanienses dubium, Vérinus et Vindigus suppositum habent. Stylus revera ab Augustino manifeste diversus; sed etiam ipsius doctrina adversus est quod hic dicitur, stellam Magis biennio ante Christi nativitatem apparetus. Nam stellae apparitionem Augustinus ad diem nativitatis Christi referit in sermonibus de Epiphaniâ, qui alias erant de Tempore trigesimus, trigesimus primus, trigesimus secundus, etc.*

Et revera, serm. 32, qui in editione antiquâ est quartus de Epiphaniâ, ita scribit S. doctor: *Ecce quo natus est, illi stellam in oriente viderunt, et quem natum indicaverit, agnoverunt. Et parum infra: Manifestatus est quidem et ipso die nativitatis sue Dominus pastoribus ab angelo admonitus, qui etiam die per stellam illis est longè in Oriente numeratus. Similiter et serm. 31, qui est tertius de Epiphaniâ, ita scribit: *Ipse novam stellam declaravit natus, qui antiquum solem obscuravit occasum.**

(1) Eamdem nostro anno typis mandarunt S. Augustini Operum editionem, Antonelli Venetiis, Paraut-Desharres et Ganne Parisiis. Nos brevi multo auctorem prelis tradere intendimus. (Editores.)

Illa luce inchoata est fides gentium, illis tenebris accusata est perfidia Judeorun. Quid erat illa stella, que nec unquam antea inter sidera apparuit, nec postea demonstranda permanxit? Videri etiam merentur lectiones, que secundâ et terciâ die infra octavam Epiphaniâ ex S. Augustine leguntur in Officio ecclesiastico. Itaque ad argumentum supra propositum.

Dicendum est quod, cum Arabia sit vastissima, verisimilis venerint ex illo traci, qui jacet ad sinum Persicum, habens ab occidente Moabitum, et deinde Palestinem. Ratio est quia illi sunt directe ad orientem respectu Jerusalem; deinde sunt confines Persis et Chaldeis; adeoque SS. Patres, qui vocant illos Chaldeos, et alii qui vocant illos Persas, possunt explicari. Hinc S. Cyrillus Alexandrinus, lib. 4 in Isaiam, orat. 4, expponens verba illa cap. 49: *Eccce isti de longe venient, et ecce illi ab aquiloni et mari, et isti de terra australi, ipse legit: De terra Persarum, et exponit de adventu Magorum, notans Persiam Arabiâ nominari, et è converso; quia Arabia felix est vicina Persia, cum ab eo solo sinu Persico separetur.*

Cum autem tractus illi Arabicus distet ab Jerosolymis tantum circa 160 leucis, faciendo singulo die leucas viginti, absolvebant illud iter tempore octidui; quod non est incredibile, praesertim cum uenter sui camelis seu dromedarius. Ex illo tractu enim potuit venire rex Saba; nam licet civitas Saba sit sit in exponit Arabie felicis circa mare Rubrum, tamen regio Saba se extendit usque Ieman seu Ajuam, ut docet Bochartus, adeoque circiter usque ad sinum Persicum.

Interim eliam rex Saba venisset ex civitate Sabâ, tamen adhuc potuisse illud iter confidere ante sextam januarii; quia ut roferi Gesnerus in sua Ichneumographia de quadrupedibus, dromedari spatio octidui confidunt 900 millaria Italica; id est, 576 leucas Gallicas, vel 225 Germanicas; adeoque singulo die 37 leucas Gallicas, vel 28 Germanicas. In hoc autem suppositionib[us] propterea repugnat, quoniam Magi venerunt ex ultima parte Arabie felicis.

QUESTIO III.

De quibusdam aliis huc spectantibus.

Postquam Herodes audivisset quod Magi Jerosolymam advenissent, et inquirent locum in quo natus erat Messias, turbatus est, et omnis Jerosolyma cum illo; et statim iussit congregari omnes principes sacerdotum et scribas populi, ab eisque sciatis est, in quo loco Christus juxta vaticinia prophetarum nasci deberet. Principes vero sacerdotum et scribes, Matth. 2, v. 5, dixerunt ei: *In Bethlehem Iuda: sic enim scriptum est per prophetam: Et tu, Bethlehem, terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda: ex te enim exiet Dux qui regat populum meum Israel.* Propheta tamen, scilicet Micheas, cap. 5, v. 2, dicit: *Et tu Bethlehem Ephrata, parvulus es in milibus Iuda: ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, et*

egressus ejus ab initio, à diebus extermitatis. Videlicet ergo hic triplex antilogia inter Mattheum et prophetam. Nam 1° ille dicit: *Tu, Bethlehem, terra Iuda;* hic verò dicit: *Tu, Bethlehem Ephrata.* 2° Ille dicit: *Nequaquam minima es;* hic verò: *Parvulus es.* 3° Ille dicit: *In principibus Iuda;* hic verò: *In milibus Iuda.*

Ad hanc autem videtur dicendum quod Mattheus non dicat quod propheta sic habeat, sed quod scribe dixerint Herodi quod propheta sic haberet: nudo Mattheus non contrariatur prophete. Interim tamen nec ipsi scribe contrariantur prophete: nam illam prophetiam, in se obscurant, et ab Herode non facile intelligibilem, clarioribus verbis expresserunt, retinentes tamen sensum formalem. Nam 1° propheta dixerat: *Ephrata;* que vos distinguunt Bethlehem civitatem Iuda ab alia Bethlehem civitate Zabulon: et enim Bethlehem Iuda, Gen. 35, v. 18, vocatur *Ephrata.* 2° Propheta dixerat: *Parvulus es;* quod scribere vel per interrogationem, vel per ironiam dictum esse intelligentes, clarissimo sensu reddiderunt: *Nequaquam minima es.* 3° Propheta dixit: *In milibus,* id est, in chiliadibus, in quas singule tribus divisae erant iam à temporibus Moysis, iuxta consilium Jethro, Exodi 18; scriberet reddiderunt: *In principibus,* substituendo principes pro chiliadibus seu milibus, quibus præsumt, ut causam explicare cur Bethlehem non esset minima; quod nempe ortu principum nobilitate esset, qui jam ex ipsa prodierant, scilicet Abesan, Booz, Iose, David, sed maximè ortu Messie nobilis evasura. Unde explicantes sublunt: *Ex te enim exiet Dux qui regat populum meum Israel;* Dux scilicet ille à Dōo Iudei promissus, et tandem expectatus.

De Magis subdit Mattheus v. 11: *Et aperitis thesauris suis, obtulerint ei munera.* Sic enim moris erat apud orientales, ut illis quod volerant honore, darent munera, ut patet exemplo filiorum Jacob, numerantur deferent ad Joseph, Gen. 45; regine Saba, 3 Reg. 10, etc. Videntur autem singuli Magi obtulisse tres numerum species, scilicet aurum, thūs et myrram, quia singuli voluerunt ipsum honore regum per thus, ut Regem per aurum, et ut mortirum pro salute hominum, per myrram.

An autem illi Magi fuerint præcisè tres, satis incertum est. Quod verò fuerint reges vel reguli, sive primores sue gentis, omnino verisimile est: quia si fuissent de communī plebe, non fuissent auti munera deferre ad regem Iudeorum, nec accedere ad Herodem, nec ipse Herodes dignatus fuisset illos ad se vocare, etc. Potius etiam nubes illorum esse *Aethiops*, non ex Africa, sed ex Arabiâ Madianitide, ex quā fuit uxor Moysis *Aethiopissa*.

CAPUT VI.

Post discussum Magorum, impliti sunt dies purgationis Marie, perfectaque omnia quae scripta sunt in Legi Domini, Luce 2, 1, v. 22 usq; ad 29. Hic enim peracta essent, nocte sequenti angelus Josephum admonet, ut cum matre et pueri Iesu fugiat in Egyptum. Pauci diebus post fugam in Egyptum Herodes videns se illosum à Magis, et voleans è

medio tollere Dominum, in Bethlehem et filibus eius iussit occidi omnes pueros recenter natos. Post mortem verò Herodis Maria et Joseph cum pueri revertuntur ex Egypto, et habitant in Nazareth, Matth. 2, à v. 15 usq; ad 23. Cum autem Christus factus esset annorum duodecim, inventus est in templo in medio doctorum, et deinde iterum cum parentibus reversus fuit in Nazareth. Luce 2, à v. 40 usq; ad 31.

QUESTIO PRIMA.

Quandonam contigerit infanticidum.

Quid lex purificationis non comprehendenter D. Virginem, dictum est in cap. 12 libri Levitici: Item ibidem probatum est quod sacrificia, quae in die purificationis puerorum prescripta erant, non tantum pro matre, sed etiam pro prole offerrentur. Itaque illi hic omissemus,

Res et dico: Herodes iussit infantes occidi pauci diebus post purificationem.

Prob. 4° quia Joseph verisimiliter post purificationem, ex Iherusalem fugit in Egyptum; aliqui non fuisset ratio tunc fugiendi, si non institueret infanticidium cedes; ergo, etc.

Dices: Joseph fugit ex Nazareth in Egyptum; nam Lucas, cap. 2, v. 59: *Ut perfecerunt omnia secundum legem, reversi sunt in Galileam in civitatem suam Nazareth.*

R. Neg. assumpt. Nam ex verbis S. Luce nihil habetur pro vel contra, cum ipse fugam in Egyptum omittat. Unde S. P. Aug., lib. 2 de Cons. evang., cap. 5, disponens verba Matthei et Luce secundum ordinem rei gestar, ita habet: *Lucus dicit.... Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini. Mattheus dicit: Ecce angelus apparuit in somnis Joseph, dicens: Surge et acipi patrem, etc.* Ergo non immediate post Purificationem, sed tantum post redditum ex Egypto reversi sunt in Nazareth.

Deinde humanitas loquendo, imprudentia fuisset, ex Nazareth fugere in Egyptum: nam cum Nazarensis esset in tribu Zabulon, debuissent fugiendo transire totum regnum Herodis, scilicet tribus Issachar, Manasse, Ephraim, Benjamin, Iuda, Dan et Simon. Unde sicut quis existens in via Thessensi, quem persequitur magistratus Lovaniensis, imprudenter fugeret Bruxellas per medium Lovaniensem, ita similiter Joseph et D. Virgo imprudenter fugissent in Egyptum per medium regnum Herodis.

Prob. 2°: Herodes iussit occidi infantes dum sensit se illosum à Magis, ut clare dicit Mattheus; atque immediatè post purificationem sensit se illosum à Magis, ut constat ex supra dictis cap. preced, quest. 4; ergo, etc.

Ostare adhuc videtur ille textus: *A bimatu et infra, etc.* Nam si stella tantum apparuerit in die quo Christus natus est, videtur sequi quod tantum biennio post eius nativitatem Herodes occiderit infantes.

Sed ad hanc difficultatem responsum est supra: scilicet quod textus ille significet quod Herodes occi-

derit à himatu et infra, usque ad illud tempus quo [¶] Lib. 17 Aniq., cap. 10. Ergo etiam tunc tantum occidit infantes.

Prob. conseq. ex Macrobo, auctore ethnico, qui, lib. 2 Saturnulum, cap. 4, hec habet: « Cū audisset Augustus, inter pueros quos in Syria Herodes rex e Judaeorum intrā biennium jussit occidi, illum quod « que eis occisum, ait melius esse Herodis porcum esse quam filium. »

Resp. Neg. conseq. Et ad verba Macrobo dico, *et inter non debet ibi sumi, quasi Antipater fuisset unus inter istos pueros, nam ipse jam grandis erat; sed quod ipse etiam occisum sit. Unde Macrobo tantum videtur insinuare quod Herodes fuerit adeo crudelis, ut non modo infantes Bethlemiticos, sed etiam proprium filium occideret. Deinde Macrobo tantum refert narrationem illorum qui illam Herodis sevit narrabat Augusto, et utramque eadem, utpote jam peractam, simul conjugebant.*

QUESTIO II.

Undenam Christus nomen Nazareus haberit.
Post mortem Herodis Joseph cum Maria et pueru Jesu ex Aegypto reversus est in terram Israel, atque secessit in partes Galilee, et veniens habitat in civitate, quae vocatur Nazareth; *ut adimpleretur quod dictum est per Prophetas: Quoniam Nazareus vocabitur,* Matth. 2, v. 25. Circa haec verba moveruntur questio, unde Christus habeat nomen illud Nazareus; *an à civitate Nazareth, an à dictione hebraica nazor, que significat separare, et unde et Nazareus significat separationem seu sanctum. Anti resolutione.*

Nota quod, si dictio Hebraica *nezer* scribatur per zain, id est, per z, significet *sanctum*; si vero scribatur per tsade, id est, ts (ut nomen civitatis Nazare, quod deberet scribi *Notsareth*) significet *floridum*. Volum ergo aliqui quod Christus dicatur *Nazareus* per zain, id est, *separatus seu sanctus*. Alii è contra prætendunt quod nomen illud deriveretur à voce *neser*, et idem significet *quod floridus*. Utramque sententiam admissit S. Hieron., in cap. 2 Matth., dicens: « Nazareus sanctus interpretetur. Sanctum autem dominum futurum omnis Scriptura commemorat. Possumus et aliter dicere, quod etiam eisdem verbis, iuxta Hebraicam veritatem in Isaia scriptum sit: *Ezæt virgo de radice Jesse, et Nazareus de radice eius ascendit.* »

Resp. et dico: Probabilis videtur quod nomen Nazareus derivetur à voce *neser*, et consequenter quod Christus non sit vocatus *Nazareus* ex eo quod esset Nazareus secundum legem, quales fuerunt Samson, Samuel, et alii; sed quod à civitate Nazareth nomine Nazarei principaliter desumpsert.

Prob. I^o Quia Matthæus dicit: *Habitavit in civitate Nazareth: ut adimpleretur, etc.* Atqui non deberet habitare in Nazareth, ut vocaretur Nazareus secundum legem, id est, *sancus*; nam ubicumque habitata, tali modo poterat esse Nazareus, ut patet Numer. 6. Ergo Christus dictus est Nazareus à civitate Nazareth, in qua habitavit.

Ol. 2°: Herodes occidit filium suum Antipatrum quintā die ante mortem suam, ut habet Josephus

Prob. 2°: Nazarai secundum legem, debebant abstinere ab omni potu qui inebriare potest; atqui Christus non abstinuit a vino et similius; ergo non fuit talis Nazareus.

Prob. 3°: Quia Isaías predixit Christum futurum florē Jesse et flos de radice eius ascendet. Item Zchariae 5, v. 8, et cap. 6, v. 12, vocatur Orients, hebreæ habetur *tsemach*, id est, *germen*; quia Christus fuit quasi germinis florescentis omni genere virtutum et honorum. Ergo Christus dicitur Nazareus à neser scriptum per *tsade*.

Identem putant nonnulli etiam patre ex titulo crucis, qui Rome asservatur, ubi *Nazareus* scriptum est per *tsade*. Sed a Lapide dicit se illum titulum diligenter inspexisse, et litteras adeo esse exexas, ut distinguere non possint.

Dices 4°: Omnes Evangelistæ scribunt *Nazareus* per z, non per ts; ergo Christus nomen illud, *Nazareus* non despiciunt à civitate Nazareth.

Resp. Neg. conseq. Nam cùm nec Græci, nec Latini habeant istam litteram *tsade*, et sit quod sonum eadem cum zain, id est scripserunt per z: Unde etiam sic scripserunt Nazareti.

Dices 2°: Matthæus dicit: *Quod dictum est per prophetas. Atqui nullus propheta predixit Christum appellandum Nazareum à civitate Nazareth, cùm nequidem semel de illa civitate fiat mentio in toto veteri Testamento: sed omnis Scriptura predicit Christum futurum sanctum, ut Daniel 9, v. 24: U: unugrat Sancius sanctorum, scilicet Christus. Psal. 151, v. 18: Super ipsum auctor efferebit sanctificatio mea. Unde et angelus ad Mariam Luce 1, ait: Quod nascetur ex te Sanctum.*

Resp. Licet propheta apertis terminis non praedixerint Christum appellandum *Nazareum* à civitate Nazareth; tamen hoc satis insinuaverunt, dum prædixerunt eum futurum *floridum*, seu appellandum *Nazareum à neser scriptum per tsade*; sicut enim in hoc supposito potest appellari *Nazareus* à civitate Nazareth. Interim utramque sententia potest conciliari dicendo quod in Christo floruerit sanctitas, ut dicit Psalmus supra citatus; adeoque quod fuerit *floridus et sanctus*, seu *floridus omni verâ et reali sanctitate.*

QUESTIO III.
An Christus parentes suos reprehenderit, dum ab eis inventus fuit in templo.

Dum Christus factus erat auctor duodecim, cum parentibus suis ascendit Jerosolymam in die solemnem Pasche, ibidemque parentibus se subducit, à quibus anxii questus, post triduum inventor in templo. Cum autem mater eius (Lucæ 2, v. 48) dixisset ad illum: *Fili, quid fecisti nobis sic?* Ecce pater tuus et ego dolentes queremus te, respondit Christus, v. 49: *Quid est quod me querebatis? Nesciebatis quia in his, que Patris mei sunt, oportet me esse?* Existimat Calvinus verba haec esse reprehensionis; additique quod D. Virgo à Christo jure merito reprehensa fuerit. Verum cùm nulla in D. Virgine fuerit culpa: nec

etiam in Christo illa fuit ejus reprehensio. Unde dicendum est, quod illis verbis Christus parentes instruit, consoletur, et factum suum excusat, quasi diceret: Non opus erat ut me quereretis, quia cogitare poteratis, me negotia salutis mundi, ad quas à Patre coelesti missus sum, inchoando tractare: non enim semper vobiscum maneo, sed ubi mea missio exiget, vobis relictis, celestis Patris iussa exequi debebo. Non igit ergo dedi vobis causam doloris; sed illam vobis dedit partim magnus vester amor erga me, parvum ignoramus hujus mysterii.

Subdit autem evangelista Lucas v. 50: *Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad eos. Nonnulli, quia putant Mariam, utpote gratia plena, omniam novissimam mysteria, hanc ignorantiam referunt ad auditores, qui, v. 47, stupabant super prudentiam et responsum Christi. Alii referunt ad solum Josephum per synecdochen. Veritatem planam tam ad Mariam quam ad Josephum referenda sunt; licet enim nōsint illum esse Christum Dei Filium, et Salvatorem mundi; tamen ignorabant quia ratione illud manus obituras esset, seu quia illa essent negotia Patris in particulari, in quibus ipse dixerat oportere se versari. Unde non plenè sciabant, an, quoniam, quando, etc., docturus, victurus, moriturus, et crucifigendus esset pro salute mundi: haec enim à Deo nudum ipsi revelata erant. Nec verò hoc detrahit perfectionem D. Virginis, aut Josephi, quia plus in charitatis magnitudine, quam in fidei extensione consistebat. Nec etiam quidquam eorum, quod ad salutem ipsorum pertinebat, ignorabant.*

Potes quomodo apud Lucam, cap. cit., v. 52, dicitur: *Et ipse Jesus proficiebat sapientiam et artate et gratia apud Deum et homines.*

Resp. In primis Christus non crevit scientia beatificata *aut infusa*; quia utramque ab initio conceptionis suæ habuit tam plenam, ut augeri non poterit. Deinde nec etiam crevit gloriæ et gratia habituali. Ita S. P. Aug., lib. 3 de peccatorum Meritis, cap. 29; S. Hieron. in illud Jeremias 51: *Femina circumdabit virum, sapientia citati ab a Lapide. Crevit ergo Jesus, primò sapientia experimentali: nam tractu temporis plura expertus, majorem acquisivit experientiam. Hinc ad Hebr. 5, v. 8, de ipso dicit Apostolus: Diedit ex tis que passus est, obedientiam. Secundò, quanvis non creverit sapientia, gratia habituali; crevit tamen actuali et practicæ: nam robur spiritus et sapientiam coelestem quotidie magis et magis exercebat, etiam existens puer, ita ut in vultu, incessu, sermone, etc., semper maiores actus modestie, maturitatis, prudentie, etc., ederet. Ita ergo proficiat sapientia et gratia, quemadmodum sol ab ortu in meridiem progrediens claretate dicitur quoque proficere non quod illa in se crescat, sed in effectu tantum, quia majorem lucem apud nos paulatim diffundit.*

CAPUT VII.

Joannes Baptista, aspero vestitus et vietu tenuissimo utebatur, incipit suum ministerium; penitentiam et baptismum predicat. Ad ipsum plurius conludent,